

FLORA 50 år 1982

HISTORIK och Framåtblickar

LITET FÖRORD

Den här lilla minnesskriften skall erinra om koloniföreningen Floras verksamhet i ett halvsekel, 1932-1982 - ge spridda glimtar från startåren, de jobbiga åren när koloniområdet byggdes upp. Samtidigt: hyllar vi pionjärerna, de som gick i bräschen och röjde mark, odlade upp den och gav den den näring den behövde för att där skulle kunna spira och växa till allas glädje och välsignelse.

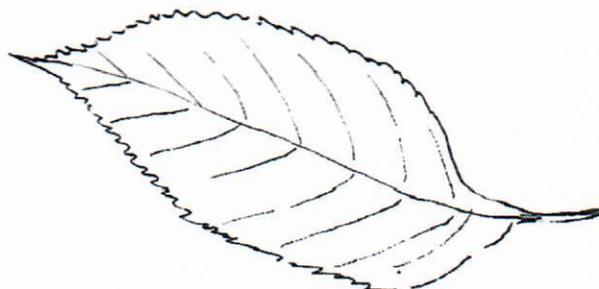

Med både svett och möda har sedan genom åren idoga odlare gripit sig verket an, sått och skördat med växlande framgång. Ena året en god skörd - det andra ett misslyckandets år med kanske halvdana skördar och besvikelse för odlaren. Men med friskt mod har man kommande år fortsatt odlandet i förvissningen att motgångar är till för att övervinnas.

*****

Många är det också som i egenskap av medlemmar i den jubilerande föreningen känt sig solidariska med denna och ställt upp och hjälpt till med varjehanda gemensamma sysslor - lagat staket, krattat området, målat, snickrat och fejat i största allmänhet till allas trevnad - eller offrat tid i styrelsen. Hatten av för er alla och ett varmt TACK!

H-F C

Skön avkoppling

UNDER 1890-TALET uppstod de första koloniträdgårdsanläggningarna i Sverige. Koloniträdgårdsrörelsen är med andra ord en mycket gammal företeelse i det svenska samhället. De första koloniträdgårdarna anlades i Tyskland. I starten utgjorde de en välkommen hjälp till hushållningen - i dag fyller de kanske mera en funktion som rekreation i vår stadsmiljö.

DET KÄNNES också tillfredsställande att själv få plantera, så, vårda och skörda egna blommor, grönsaker, bär och frukt. Allt pysslandet i koloniträdgården ger skön avkoppling i en ofta stressad tillvaro. Gemenskapen mellan kolonisterna är också mycket viktig.

Det gäller att hålla samman, bistå varandra med råd och dåd.

UNDER SENARE ÅR har ansvariga myndigheter här i Uppsala börjat förstå att intresset för odlandet i den egna täppan, koloniträdgården, eller på kolonilotten vuxit sig så starkt att nya områden för koloniträdgårdar och -lotter är nödvändigt att skapa. Men iordningställandetakten är ändå på tok för långsam! I Uppsalas många bostadsområden står de boende i långa köer för att få en odlingslott och många önskar sig också en kolonistuga.

DEN FINASTE present som därför 50-årsjubilerande koloniföreningen FLORA kunde få av Uppsala kommun vore ett löfte

och en försäkran om att i iordningställandetaktenn kunde ökas väsentligt redan de närmaste åren. Men inte ett tomt löfte utan ett löfte som verkligen infrias!

*****

FLORA 50 år! Det var den 23 april 1932 som föreningen bildades och stadgar och allmänna ordningsregler för föreningens verksamhet antogs.

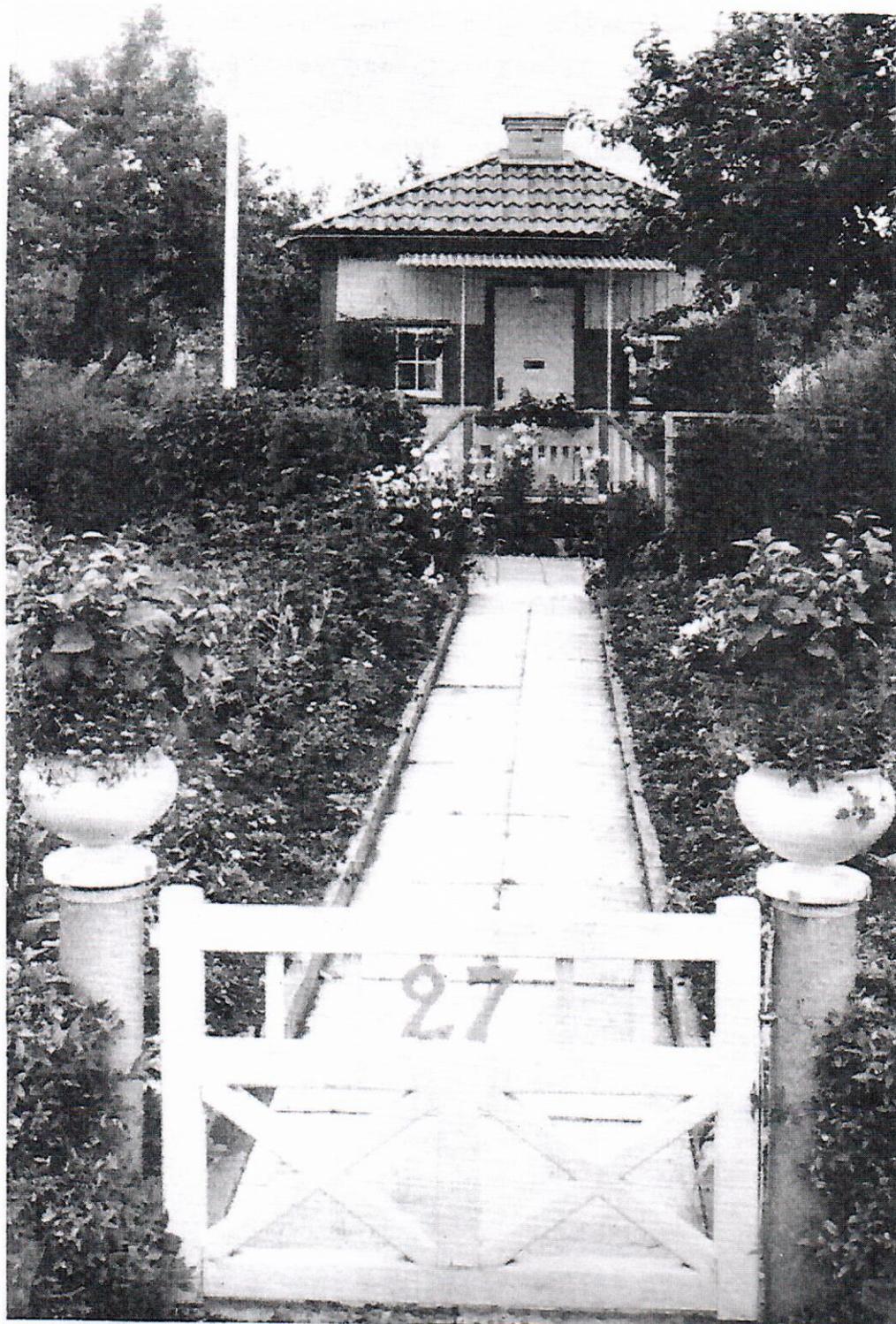
* Den 14 september 1931 mottog dåvarande stadsfullmäktige en skrivelse om att även östra stadsdelen - i likhet med de norra stadsdelarna - skulle erhålla mark för koloniodlingar. I norr fanns redan inhägnade sådana.

* Tycho Hedén, inte okänd d-politiker i dåtidens Uppsala upp-tog framställningen som sin egen motion och denna bifölls också av stadsfullmäktige. Nordost om kvarteret Enen uppläts ett 12,875 kvm stort markområde inberäknat en mindre skogsbacke. Det skulle räcka till 30-talet kolonilotter om vardera cirka 300 kvm. För att iordningsställa området anslogs 2,600 kr.

* När föreningen bildades bestämdes att stugornas golvut-utrymme fick variera från 12 till 16 kvm. Styrelsen måste godkänna ritningarna, innan stugorna fick börja byggas.

* I första styrelsen invaldes som ordinarie ledamöter Gustaf Netterdag, F Hjelm, A Allstrin, G Andersson och Ernst Götheim med I Sundström, J Jönsson och H Forsberg som suppleanter.

* Som bidrag till inhägnad av koloniområdet lämnade staden två års arrendefrihet. Därefter skulle arrendekostnaden utgöra 320 kr per år. Arrendeavgiften för medlemmarna till föreningen

bestämdes i starten till 5 öre per kvm. Lite skillnad mot nu!

* På försommaren 1932 kompletterades styrelsen och fick följande sammansättning: Ordförande Ernst Götheim, sekreterare Gustaf Netterdag, kassör Gunnar Andersson, vice ordförande J Syren och konsulent Ivar Sundström.

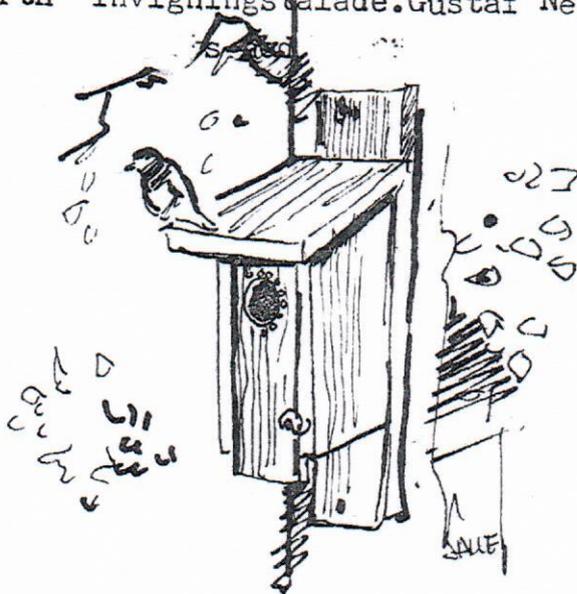
* Nu vidtog ett idogt arbete med att uppföra uthus med toaletter och utrymme för arbetsverktyg m m, indelning av området i lotter och att få dessa någorlunda brukbara första året. Jöbbigast var dock att inhägna området. AB A P Lagerqvist leve-

rerade stängslet, ett 1,80 meter högt Gunnebstängsel jämte 190 T-järnstolpar. Grindar och grindstolpar levererades av smidesfirman W Lundell, Bärby.

* På eftersommaren startåret började medlemmarna att borra, gjuta och sträcka staketet. Dessa arbeten slutfördes våren 1933. För att stimulera arbetsintresset antacknades varje utförd arbetstimme på s k arbetstidslistor. Kostnaden för staketet täcktes genom ett femårigt amorteringslån i Uppsala Sparbank.

* Våren 1933 planterades området med träd och buskar, levererade av Trädskolan, som vid första årsmötet 23 februari. hade genom sin direktör M Blomqvist lämnat goda råd på fruktträdsorter m m.

* Midsommardagen 1933 invigdes med en anslående festlighet föreningen. Uppe i toppen på den nyuppsatta flaggstängen hissades en av fabrikör W Johansson donerad blågul flagga, musik förekom och ordföranden Ernst Götheim välkomnade. Stadsträdgårdsmästare Pehr Boierth invigningstalade. Gustaf Netterdag berättade

om allt uppoffrande arbete som lagts ned på föreningens tillkomst och så HURRADES det fyrfaldigt denna minnesvärda högtidsdag för FLORA. (Faktauppgifterna hämtade ur minnesskriften som gavs ut till föreningens 25-årsjubileum)

~~*~*~*~*~*~*~*~*

VISSTE DU att FLORA faktiskt har tre betydelser:

* I romersk mytologi blomstringens och ungdomens gudinna

* Växtvärlden inom ett visst område eller en viss period; systematisk beskrivning av växterna inom ett område.

* En av småplaneterna.

STARTEN I UPPSALA

KOLONITRÄDGÅRDSRÖRELSEN kom till Sverige som idé från kontinenten och Danmark kring sekelskiftet. Det första koloniområdet anlades i Malmö redan 1895. De närmaste åren efter sekelskiftet anlades koloniområden i många svenska städer. År 1904 fick Stockholm sitt första koloniområde och år 1906 Föreningen Stockholms koloniträdgårdar av fröken Anna Lindhagen, professor K Warburg och andra socialt intresserade, som ville arbeta för att flera koloniområden anlades i Stockholm.

REDAN 1906 motionerade predikanten August Pettersson i Uppsala stadsfullmäktige om en utredning om kolonilotter. Innan motionen hunnit besvaras inbjöd en grupp politiskt och socialt intresserade uppsalabor -välkända namn i den tidens Uppsala - till ett allmänt möte i stora Gillesalen den 31 januari 1907 om bildandet av en koloniträdgårdsförening. I mätet deltog 300 personer. Inledningsanförandet hölls av kapten Anders Sjöstedt, som framhöll koloniträdgårdarnas hygieniska, moraliska och uppfostrande betydelse. Efter diskussion beslöt mötesdeltagarna enhälligt att bilda Föreningen Uppsala koloniträdgårdar u p a. Av de närvarande antecknade sig 55 genast som medlemmar och 33 som blivande kolonister.

I STYRELSENS verkställande utskott invaldes ordföranden, kapten Sjöstedt, pro essor Hultkrantz samt stadsträdgårdsmästaren Kjellström. Ett område om tre tunnland i Luthagen arrenderades. Det låg där i dag Fyris-skolan ligger. 18 maj 1907 kunde området invigas. Bland de första kolonisterna utlottades ett lusthus skänkt av kaptenen Sjöström.

DET NYA koloniområdet hade sammanlagt 112 lotter på mellan 70 och 120 kvadratmeter. Områdets iordningsställande med bl a redskapshus och gemensamt utrymme för kaffekokning bekostades dels genom gåvor och medlemsavgifter dels genom ett lån i sparbanken för vilket flera av styrelsens medlemmar gick i borgen. Staden gav också ett årligt bidrag de första åren.

EFTER TIO ÅR fanns det på området sammanlagt 19 sk lusthus, varav några var gemensamma för fyra lotter. Skriften från 10-årsjubiléet berättar också att fem lusthus hade flaggstång och att dessutom 38 lotter hade fristående flaggstång.

DEN FÖRSTA koloniträdgårdsföreningen i Uppsala bildades på ett sätt som nog var typiskt för den tiden. Både bland initiativtagarna och dem som senare stödde föreningen återfanns namn som man ser i många skildringar från den tidens

föreningen under
ersledmöter invalde
arskjöld. I
nisterna ett flertal.

DE GAMLA

viktiga inte bara
utan kom under
1920-talen att
kolonisternas
och grönsaker.
sig också extra
grönsaker.

Uppsala. Belysande är att
de första tio åren som hed-
bl a landshövdingeparet Hamm-
föreningen fanns utom kolo-
understödjande medlemmar.
koloniträdgårdsområdena var

som fritidssysselsättning
de svåra åren på 1910-och
spela en viktig roll för
försörjning med potatis.
Några kolonister skaffade
inkomster genom att sälja

UPPSALAS FÖRSTA koloniområde fanns kvar in på 1940-talet, då marken togs i bruk för att bygga högre folkskolan och praktiska realskolan ("Prallan"). De kolonister som fick lämna området kunde få en lott på det nya kolonistugeområdet i Tunaberg.

TILL KOLONISTUGEHISTORIEN i Uppsala före föreningen Floras tillkomst 1932 hör också tillkomsten 1920 av föreningen Viola vid Österplan. Området startades enligt uppgift av arbetare vid Nymans cykelfabrik. Med vid starten var K A Åberg, som sedan i många årtionden kom att framgångsrikt arbeta för koloniträdgårdsrörelsen i Uppsala och inom koloniträdgårdsförbundet. Av den lilla rest av Viola, som fortfarande finns kvar i dag får man ett intryck av hur de första kolonistugeområdena såg ut - lotterna var förhållandevis små och till dem hörde anspråkslösa s k lusthus.

SLUTORD:

TUNABERGSKOLONINS tillkomst på 1940-talet med cirka 340 lotter befäste kolonirörelsens starka ställning i Uppsala. Det tycks därefter ha dröjt in på slutet av 1950-talet, innan man åter började planera för något nytt koloniområde - men på något sätt tycks välståndsutvecklingen, bilismen och utlandsresorna då gjort nya koloniområden mindre angelägna. Trots att nya områden gång på gång diskuterades blev det aldrig något nytt område. Åren gick, Flora, Linnea och Tuna bldv bara vackrare och vackrare, medan Viola gång på gång naggades i kanten.

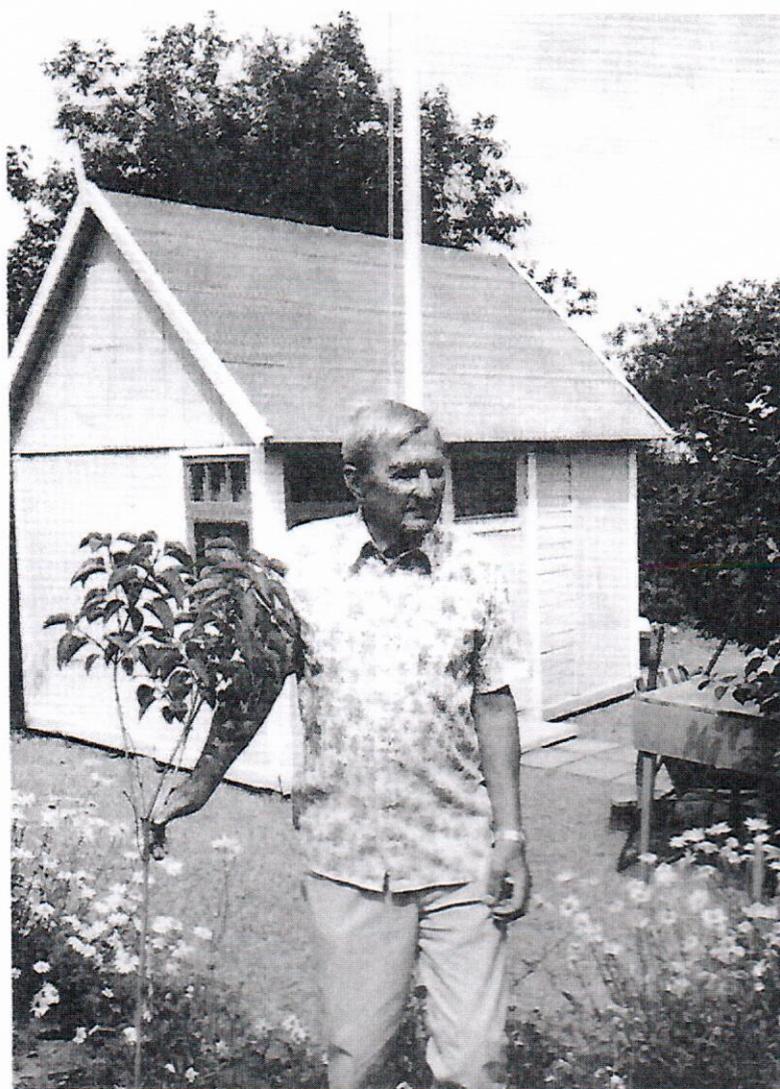
MEN I DAG tycks vinden ha vänt även för koloniträdgårdsrörelsen i

Uppsala.Odlingslottsområden har startats i många stadsdelar.En ny kolonistugeförening har bildats för det nya kolonistugeområdet i Husbyborg. Också föreningen Flora hoppas inom en snar framtid få utvidga sitt område och kan då erbjuda ytterligare ett antal kolonister att få bygga sin egen stuga och komma med i gemenskapen inom den 50-årsjubilerande föreningen.

HATTEN AV FÖR GÖSTA!

Den verkliga pionjären i Flora är Gösta Karlsson. Han var nämligen med bland dem som fick en lott att bygga stuga på redan startåret. Det unika med Gösta är att han har kvar sin stuga och alltså

är årsbarn med den 50-årsjubilerande föreningen. I ett helt halvsekel har Gösta jobbat och pysslat i sin koloni och gissa om han trivts och trivs med att vara kolonist!

-Jag trivs mycket fint, försäkrar han och betonar i sammanhanget att en bidragande orsak härtill är den goda sammanhållning som genom åren kännetecknat Flora-kolonisterna. Många av Göstas "kompisar" i Flora är nu borta, nya har kommit istället. Själv har Gösta nyligen passerat 80-årsstrecket, men han är vid god vigör.

Han minns den allra första tiden när själva koloniområdet skulle iordningsställas. Det var en jobbig och slitsam tid. Området utgjorde ju rena leråker och allt måste grävas och jorden bearbetas ordentligt innan där kunde gro och växa någonting. Arbetssamt men samtidigt stimulerande när så Gösta och de övriga pionjärkolonisterna märkte, att de fick lön för sin möda och sitt slit.

Visst har de 50 koloniåren inneburit arbete och möda men han minns också stunderna av fest och glamman, de gemensamma utflykterna med buss som gjordes i föreningens regi, danskvällarna inne på koloniområdet.

-Det fanns en dansbana på området och vi ordnade dans för att få ihop pengar till staketet. Som kolonist, konstaterar Gösta, "behöver man inte gå på stan och driva".

Gösta har inte deltagit aktivt i föreningens arbete. Hans stora fritidsintresse jämsides med kolonilivet var i yngre år idrotten. Som funktionär var han ivrigt verksam inom IF Thor och Uppsala-Korpen. I Korpen och Upplands Friidrottsförbund var han revisor.

-Under Europamästerskapen i friidrott på Stockholms Stadion 1958 var jag faktiskt med som tidtagare.

HATTEN AV FÖR GÖSTA: Floras "meste pionjär"!

SIGVARD THULIN:

Jag tror på Flora

-Jag ser ljust på Floras framtid. Det säger föreningens ordförande -82, S i g v a r d T h u l i n. (Ni ser honom på bilden på den här sidan tillsammans med sin fru Mary grävande i den egna täppan)

Han erinrar om den planerade utvidgningen av Floras område, vilket beräknas ge 25 nya kolonistugor. Myndigheterna är ju positiva till utvidgningen som han hoppas skall bli verklighet under 1983.

-Här ute i koloniområdet är det så lugnt och skönt. Jag har räknat till 32(!) olika fågelarter här, bland dem faktiskt många

som är sällsynta, t ex stenkäck, bergfink och grönsiska. (Sigvard brukar mata fåglarna hela vintern. 150 kg solrosfrö brukar gå åt)

-Att vi har biodlare i området är toppen. Sigvard är östertygad om att koloniintresset, intresset för att odla, har kommit för att stanna.

- Trots ökat välstånd känner sej människorna inte tillfredsställda. Tillbaka till naturen är enda alternativet! Liksom på 1930-talet är det faktiskt många unga familjer som skaffar sig koloni- eller odlingslotter. På 30-talet kanske främst för att det var ont om mat - i dag för att man vill ha giftfria grönsaker och därför börjar odla dem själva.

Det är knappast för förtjänstens skull som folk vill ägna sig åt trädgårdsodling, menar Sigvard, utan drivfjädern är nog främst em önskan hos människor att se hur det spirar och växer.

*****

VISSTE DU

att blommans för dagen är ett populärt namn på rumsväxten *Ipomoea purpurea* och andra arter av familjen vindväxter, vilkas blommor har kort livslängd att blommogram är liktydigt med blomstersändning mellan två orter, ombesörjd av Föreningen Blomsterförmedlingen, bildad 1923 och ansluten till den internationella organisationen Interflora, i sin tur bildad 1927.

V I S S T E D U att

- den avgörande skillnaden mellan växter och djur består i växtcellens förmåga att bereda kolhydrater med solljuset som energikälla ? Processen som kallas fotosyntes , försiggår i en typ av organeller, kloroplaster, innehållande gröna klorofyllfärgämnen med förmåga att absorbera ljus. Det är klorofyllet, som ger den typiska "bladgröna" växtfärgen.
- växten i sin enklaste form består av en fritt levande cell "såsom vissa alger" ? Även en högt utvecklad organism som en blomväxt börjar sitt liv som en enda cell, men allteftersom grodden växer inträder en arbetsfördelning, varvid celler med lika funktioner samlas i enhetliga vävnader.
- hos alla högre växter finns särskilda ledningsvävnader för transport av vatten och andra livsnödvändiga ämnen ? Vatten leds upp från rötterna genom xylemet, som består av långa rader tomma och döda celler med genombrutna eller förtunnade mellanväggar. Huvudtypen av dessa vattenrör, kärnen, bildar med sina hårda väggar och stödjevavnader den bärande byggnadskomponenten i veden hos träd och buskar.

VISSTE DU att

Svenska förbundet för koloniträdgårdar och fritidsbyar, där Flora är medlem, skall vara myndigheters remissinstans vid behandling av frågor som berör koloniträdgårdsrörelsen. Förbundet kan också konsulteras av t ex kommuner när nya koloniträdgårdar projekteras.

Förbundet skall ta tillvara kretsars, föreningars och enskilda kolonisters intressen t ex med juridisk hjälp vid kontraktsfrågor, bildandet av föreningar etc. Det skall också sprida kännedom om koloniträdgårdsrörelsens idé till myndigheter och allmänhet och representera Sverige i internationella organisationer som t ex Nordiska koloniträdgårdsförbundet och den internationella topporganisationen Gröna Internationalen med säte i Luxemburg. Till denna international är 13 länder anslutna med cirka två miljoner trädgårdskolonister. Totalt omfattar rörelsen bara i Västeuropa cirka sex miljoner människor.

KOLONITRÄDGÅRDEN-VÅR ÖNSKAN OM GRÖNSKAN!

Teckningarna i den här jubileumsskriften är gjorda av Jarl Holmström.

Text och bilder: Hans-Folke Carlsson. Medförfattare: Göran Svanfeldt.

